

som nu är sagdt, vare frågan om fjerde profpredikant förfallen. Gälle i öfrigt hvad som om val till konsistorielt pastorat förordnad är.

Stockholm den 25 Januari 1877.

H. Schönbeck.

N:o 4.

Af Herr **Ribbing, S.:** Om förändrad lydelse af § 28 i gällande förordning angående bränvins försäljning.

Sistlidne riksdag väcktes tvenne motioner, åsyftande att få nu gällande stadganden beträffande försäljning under sön- och helgdagar af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker i stad ändrade till hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad i samma afseende är föreskrivet för landet. Utskottets betänkande, i hvilket bifall till motionen afstyrktes, blef af Första Kammaren återremitteradt i yttrad afsigt, att få ett förslag till ändring i gällande föreskrifter i den rigtning, motionerna innehöllo. I Andra Kammaren föll ett yrkande i samma syfte endast på den förseglade sedeln.

Lika litet i Utskottets öfver de nyss omnämnda motionerna afgifna betänkande, som under diskussionen deröfver i Kamrarne anfördes såsom motiv för afslag några grunder mot statens sträfvan att äfven genom lagstiftning söka motverka det beklagliga missbruk af spirituosa, som hos oss finnes och på senaste tider på oroväckande sätt gripit omkring sig. Det var ej *saken*: den ända från 1850-talet följda rigtningen i bränvinslagstiftningen, man klandrade, utan argumenterna gälde dels *sättet*, hvarpå enligt de uppgifna motionerna denna rigtning än vidare skulle fullföljas, dels voro de hemtade ur den förmenta *obehöfligheten* och omöjligheten att gå utöfver hvad man i förevarande afseende redan eger stadgadt. Då jag härmed vördsamt anhåller att vid denna riksdag få väcka motion i samma rigtning, som de förut omtalade från sista riksdagen, tillhör det mig, under anförda

förhållande, att till en början söka pröfva och utreda, huruvida, genom dessa mot sättet och behöfligheten af den i motionerna föreslagna åtgärden rigtade anmärkningar, afgörande skäl blifvit frambragta mot vidtagande af ett beslut om förbud mot utskänkning i städerna under sön- och helgdagar.

Då Bevillnings-Utskottet i detta hänseende i första rummet anförde, att ett sådant förbud ej skall afhålla dem, som gjort förtärande af starka drycker till vana och dagligt behof, så är ostridigt, att detta skäl ej träffar ett förslag, som icke handlar om inskränkning af utskänkning hvarje dag, utan blott på sön- och helgdagar, och som följaktligen närmast icke afser dem, hvilka gjort förtärande af spirituösa drycker till *dagligt* behof, utan fastmer den stora mängd krogbesökande, hvilka på nyssnämnda dagar öka de förras antal. Alldeles samma anmärkning eger sin tillämpning på Utskottets yrkande, att den föreslagna åtgärden vore obehöflig på grund af gällande stadganden om ordning på utskänkingsställena: det är ej fråga om *ordning vid* utskänkingen och af brott mot den föranledd möjlig indragning af någons utskänkingsrätt, utan om *inskränkning af* densamma vissa dagar. Till dessa båda skäl fogade Utskottet dernäst, dels att det begärda förbudet blott skulle öka förbrytelserna (genom förbudets öfverträdande), dels att, då förbuden frukt smakar bäst, förbudet skulle öka åtrån efter spirituosa. För bedömande af dessa båda skäls bevisningskraft såsom argumenter mot bifall till det föreslagna förbudet, behöfves emellertid blott den enda erinran, att, om dessa skäl i nyssnämnda användning vore giltiga, deraf med alldeles samma nödvändighet skulle följa, att inga lagar, som på något sätt inskränka friheten eller söka hindra dess missbrukande, alls eller i något afseende borde stiftas.

Utskottet anförde vidare — med hänsyn till förslaget att, genom samstämmande åsigt och beslut af kommunalstyrelse, magistrat och Konungens Befallningshafvande, undantag skulle kunna beviljas, i analogi med hvad som är stadgadt beträffande landet — att tillämpningen af denna tillåtelse *möjligen* blefve sådan, att utskänkning på söndag endast eller till det mesta å ställen, afsedda blott för de förmögnare samhällsklasserna, hvilka företrädesvis hade afgörandet i sin hand, komme att medgifvas. Af diskussionerna i Kamrarna visar sig otvetydigt, att på *detta* skäl företrädesvis eller nära nog afgörande vikt blifvit lagd, så af ledamöter i Utskottet vid försvaret af dess betänkande som af andra, som yttrat sig mot motionerna. Under dessa diskussioner förvandlades å ena sidan den nyss ofvan anförda befarade *möjligheten* till — en supponerad — *verklighet* af tillåten utskänkning synnerligen på vissa, namngifna, onekligen mycket "fina" ställen i Stockholm och blott eller företrädesvis på sådana, och på denna supponerade verklighet byggdes sedan argumentationen; å andra sidan försäkrades, att kunde blott *all* utskänkning på söndag förbjudas, vore skäl till bifall, men då sådant ej läte sig göra, utan undantag till förmån för "de förmögnare" blefve oundgängligt, borde de tarfligare ej ställas i saknad af lika rätt — att kunna få supä.

Med afseende på detta skäl framställa sig emellertid sjelfmant flera anmärkningar. Att en föreslagen lag "möjligen" kan ensidigt, partiskt eller på olämpligt sätt blifva tillämpad, kan i allmänhet ej utgöra ett tillräckligt skäl att icke stifta den: man skulle annars aldrig stifta någon lag, då den nämnda möjligheten vid hvarje sådan finnes. Då man åter i fråga om den föreslagna sökt sannolikheten af sådan oriktig tillämpning i den omständighet, att "de förmögnare samhällsklasserna företrädesvis hade afgörandet i sin hand" och dervid förmodligen afsett kommunalstyrelsen, så har man glömt, att för undantagsvis medgifven utskänkingsrätt skulle fordras, utom kommunalstyrelsens beslut, yttrande af magistrat och godkännande af Konungens Befallningshafvande. Med erinran härom bör den yttrade farhågan rimligen förfalla, äfven om det för kommunalstyrelsen föga smickrande antagande, på hvilket den stöddts, vore riktigt. Vidare är att märka, att de föreslagna stadgandena alldeles icke innehålla, att undantag från förbudet af utskänkning på söndag skulle eller borde ega rum, utan fastmera blott medgäfvit en ganska begränsad möjlighet till sådant undantag, hvarvid föröfrigt redan af analogien med landet framgår, att de "särskilda omständigheter", af hvilka de kunde framkallas, alldeles icke behöfva sökas i den rigtning, man under diskussionen tyckes med afseende på Stockholm hafva föreställt sig. Befunnes då ett förslag om undantag orättvist och kränkande allmän jemlikhet, så vore ju i dess bekämpande och förhindrande det bästa tillfälle gifvet att praktiskt genomföra sin nitälskan för mot alla lika billighet och förhindra några undantag till förmån för de bättre klasserna, undantag, hvilka lika litet i de framlagda förslagen äro anbefalda som, enligt min åsigt, i allmänhet nödiga. Slutligen är ej att förglömma, att exempel och antaganden med afseende på Stockholm alldeles icke äro afgörande för landet i det hela. Om också — hvarom jag hvarken vill eller kan yttra mig — opinionen i hufvudstaden vore så stark och behovet så stort, att vissa schweizerier och värdshus med utskänkning för den finare publiken hölles öppna på söndagarne, att sådant ej kunde förhindras; så äro deremot förhållandena i det öfriga riket alldeles icke i förevarande fall lika med Stockholms: icke heller är Stockholm af den betydighet, att hvad som förmenas derstädes bilda ett oundgängligt undantagsförhållande kan och bör hindra landet i det hela från en behöflig och gagnelig lagstiftning.

Äntligen fogades till nu refererade skäl mot *lämpligheten* af det föreslagna förbudet af utskänkning på söndag yrkanden, att detsamma vore *onödigt*, dels i följd af den starkare polismakten i städerna, mot på landet, dels ock dertill, att om man bättre tillämpade hvad af laga bestämmelser redan finnes, dessa göra till fyllest; liksom att dess genomförande vore *omöjligt*, med hänsyn till oundgängligheten, äfven på söndagar, af krogar såsom matställen.

I allmänhet må rörande förslagen att förbjuda utskänkning i stad af brännvin och spirituosa under sön- och helgdagar, der ej särskilda omständigheter föranleda undantag, anmärkas, att hvad som sålunda begäres å ena sidan ej är

annat, än att få stadgadt för stad hvad som redan är gällande för landet, å den andra, att förslaget endast innebär ett upphöjande till regel af hvad som enligt gällande förordning för städerna utgör medgifvet undantag, och regelns nedsättande till ett, endast under vissa förutsättningar möjligt undantag. Den praktiska betydelsen af denna ändrade ställning mellan hvad som utgör regeln, hvad undantaget, är lätt att finna: enligt nu gällande stadgande fordras särskilda anledningar, särskildt förslag och åtgärd och samstämmande åsichter och beslut hos vederbörande myndigheter för utskänknings *förbjudande* under sön- och helgdagar; med den begärda ändringen komme det deremot att fordras alla dessa vilkor för dess *tillåtande*. Detta är den stora olikheten i sjelfva rigtningen af lagstiftningen i det ena och i det andra fallet.

Möjligheten i allmänhet af en sådan anordning är faktiskt bevisad deraf, att den är gällande på landet; dess möjlighet med särskildt afseende på städerna och deras egendomliga förhållanden åter är likaledes faktiskt ådagalagd deraf, att densamma redan finnes vidtagen i flera städer och sedan flera år bestått till allmän belåtenhet och märkbar minskning af bränvinets missbruk.

För att åter afgöra *behovet* af en sådan förordning, som den ifrågavarande, behöfver man icke att inlåta sig på probabilitetskalkyler om hvad som skulle inträffa i fall gällande föreskrifter strängare handhades — men som, huru än med detta handhafvande må förhålla sig, ej *har* inträffat. Icke heller är behovet undanröjdt genom polismaktens betydighet. Vore denna ock i Stockholm så stor, att den gjorde vidare stadganden mot bränvinets missbruk öfverflödiga (hvilket, att döma efter vissa ej så sällan sig visande företeelser, kan dragas i tvifvelsmål): säkert är, att den i andra städer för sagda syftemål ej gör till fyllest. Lagstiftningen har att hålla sig till fakta, och faktum i förevarande fråga är, att antalet af krogbesökande och öfverlastade i städerna på lördagsqvällarne samt på sön- och helgdagar är högst betydligt större, än de öfriga dagarne. Detta faktum är ock ganska lätt förklarligt, då arbetslönerna vanligen mot slutet af veckan utbetalas, samt derjemte sön- och helgdag medför ledighet, visserligen afsedd för helt annat ändamål än besök på krogen. Under sådant faktiskt förhållande är det lagstiftarens skyldighet att, der ett missbruk i särskild form och af särskild anledning framträder, ock med särskildt stadgande gripa in till förhindrande, och detta allra helst i fråga om ett sådant missbruk, som hotar att undergräfvä på en gång vår moraliska och vår fysiska helsa. Att mot den i sjelfva verket ganska ringa och lindriga åtgärd i denna rigtning, som innehålles i ifrågavarande förslag, andraga, att förbud mot offentlig utskänkning af spirituosa på sön- och helgdagar till intet skulle tjena af det skäl, att det skulle föranleda köpande af bränvin på förhand och supande om söndagarne i hemmen, är att framställa ett yrkande, som ej eger giltighet. Icke derföre, att icke på nämnda sätt uderstundom kunde komma att ske och verkligen sker. Men för det första är att märka, att miss-

bruket af starka drycker, ännu åtminstone hos oss, hör till de fel, som i det stora flertalet af fall föranledas af det erbjudna tillfället, det muntra sällskapet, det tillfälliga sammanträffandet med glada bekanta. Det skulle, i förevarande afseende, derföre blifva en mycket stor olikhet i antalet af dem, som af nyss anförda anledning komme att på söndagen tillfälligtvis lockas in på och besöka den öppna krogen, mot de fall, der hemköp på förhand skedde, med alla de omständigheter, de på förhand fattade beslut och de tillgångar, sådant kräfver. Bevis för den stora skilnaden, som i detta afseende eger rum, lemna ej mindre olikheten och kontrasten mellan landtbefolkningens lif hemma, der krogen numera ej så ofta finnes till handa, och den svaghet, denna befolkning beklagligen ofta nog visar vid besök i städerna med deras öppna utskänkningsställen, än ock erfarenheterna i de städer, der utskänkning på söndagarne blifvit förbjuden. Men dertill kommer, att om ock, såsom otvifvelaktigt blir händelsen, ej allt omätligt förtärande af spirituosa på söndagarne kommer att upphöra genom förbud af utskänkning dessa dagar, deraf alls icke följer, att stadgandet af ett sådant förbud vore ändamålslost. Staten är ej allsmächtig, och det afgörande motivet vid fråga om stiftande af en lag är ingalunda, huruvida det onda, mot hvilket den skulle vara rigtad, sålunda skulle blifva totalt utplånadt; utan detta motiv är, huruvida ett ondt, till hvars motarbetande staten genom lag kan och bör bidraga, är för handen, och huruvida den föreslagna lagen är af beskaffenhet att befordra sådant syftemål. Då detta, hvad angår förbud af utskänkning under sön- och helgdagar, är händelsen, får jag, på grund af hvad ofvan blifvit anfördt, vördsamt föreslå, att Riksdagen för sin del ville besluta:

att § 28 i Kongl. Maj:ts nådiga förordning, angående villkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker, af den 18 September 1874 må erhålla följande lydelse:

Under sön- och helgedagar må ej bränvin, som är föruttradt genom parti- eller minuthandel, till köpare utmätas eller utlemnas.

Under gudstjenst skall utskänkningsställe alltid vara tillstängdt.

Under sön- och helgedagar, från klockan sex om aftonen föregående söckendag till påföljande söckendags morgon, vare all annan utskänkning förbjuden, än på gästgifvaregårdar vid måltider till resande, derest icke, på landet, Vår Befallningshafvande, på grund af särskilda omständigheter, undantag meddelat, eller, i stad, kommunalstyrelsen, likaledes på grund af särskilda omständigheter, om utskänknings tillåtande fattat beslut, som af Vår Befallningshafvande, efter magistratens

hörande, godkännes. Dock får hvarken sådant undantag å landet, eller tillåtelse i stad för hvarje gång utsträckas öfver ett år.

Om remiss af denna min motion till vederbörligt Utskott anhåller jag vördsamt.

Stockholm den 25 Januari 1877.

Sigurd Ribbing.

N:o 5.

Af Herr von Koch: Om ändringar i gällande förordning angående försäljning af bränvin.

Jag vidhåller samma åsigter, som föranledt mina yrkanden, vid de sju sista riksmötena, *angående åtgärders vidtagande till hejdande af dryckenskapslasten* med dess följder; men jag vill, med anledning af yttranden i båda Kamrarne åren 1875 och 1876, gifva en något förändrad form åt mina förslag, för att undanrödja hysta betänkligheter hos några aktade motståndare äfvensom hos några med mig, i sak, lika tänkande.

Hufvudsyftet med mina förslag är här ofvan antydt. Medlen vill jag söka under sådana vilkor:

att jemväl den häri rubbade likheten inför lagen emellan rik och fattig, stad och land, så snart ske kan, må återställas;

att tillverkningskatten, nu afsedd för *stats*behof, icke må sammanblandas med försäljningsavgifterna, hittills enligt min tanke rätteligen afsedda och nu väl behöfliga för *kommunala* behof; ehuru jag, för nödig kontroll öfver sistnämnda avgifters behöriga och jemna utgående, samt för enkelhet, jemte besparing vid uppbörden, anser *denna* böra ske samtidigt med den för tillverkningskatten;

att ingen annan skatteförhöjning *nu* sker än den, väl obestridligen högst rättvisa, hvarigenom hela bränvinsskatten blir lika stor för alla förbrukare, husbonden får betala lika med tjenaren, den mera bemedlade lika med den mindre